

СПІВВІДНОШЕННЯ СТУДЕНТСЬКОГО СЛЕНГУ З ЗАГАЛЬНИМ ТА СПЕЦІАЛЬНИМ СЛЕНГОМ

Віталій Дорда (Суми, Україна)

У статті розглянуто статус студентського сленгу та адгерентних груп англомовної ненормативної лексики, проаналізовано принципи таксономії загального та спеціального сленгу.

The research deals with the status of student slang and adherent groups of the English abusive language and the principles of taxonomy of general and special slang are analyzed.

Об'єктом даного дослідження є американський студентський сленг, предметом – визначення співвідношення студентського сленгу з загальним та спеціальним сленгом.

Наявність опозиції між сленгом і стандартною літературною мовою не викликає сумнівів як у вітчизняних, так і в закордонних лінгвістів [4; 6; 7; 10; 14; 15; 16]. Сленг, професійні жаргони й арго ригористично протиставлені стандартній літературній мові за своїм призначенням, адже одна з функцій загальнонаціональної літературної мови полягає в об'єднанні різних соціальних груп у єдине ціле – нації; ціль сленгу – тісніше згуртувати одну яку-небудь групу й протиставити її суспільству в цілому [3: 21]. Професійні й соціальні діалекти розрізняються за сферою функціонування: використання професійного жаргону обмежено рамками вузьких професійних груп, як і використання арго, а загальний сленг – явище загальнонародного характеру, і навіть спеціальні сленги (сленги військових, студентів, музикантів, спортсменів та ін.) вживаються більш широкими й менш замкнутими групами. На думку Г. Іванової, при реалізації всіх трьох критеріїв (за функцією, за сферою функціонування, за ступенем стилістичної зниженості) в одній лексичній одиниці, її можна віднести до сленгу [3: 35].

Набагато складнішим завданням є визначення місця студентського сленгу у межах домену нестандартної лексики. Нестандартна лексика англійської мови містить у собі не тільки сленг, але й фамільярно-розмовну, арготичну й вульгарну лексику.

Оскільки у визначенні сленгу також відзначається його грубуватий відтінок і нестандартний характер, вульгаризми не розглядаємо окремо від сленгу.

Що стосується питання про співвідношення сленгу й фамільярно-розмовної лексики, то можна стверджувати, що на сучасному етапі розвитку англійської мови стає все складніше встановлювати відмінності між даними лексичними шарами. З даною проблемою зіштовхуються й укладачі словників, які все частіше використовують слово *"informal"* для позначення тих шарів лексики, які традиційно позначалися як *"slang"* і *"colloquial"*. Сьогодні носіям мови й, відповідно, мові, якою вони спілкуються, властива більша рухливість, ніж раніше, зміни в мові відбуваються більш швидкими темпами, чим раніше. Різні групи й шари суспільства тісніше переплітаються й взаємодіють один з одним, що приводить до стирання границь між нормою й нестандартною мовою. Можна говорити про розширення норми, включення в неї того, що раніше було за її межами.

Зближення писемно-літературної мови з усно-розмовною найбільш очевидно проявляється в широкому поповненні лексики та фразеології "стандартної" мови з розмовної лексики, особливо з нелітературних розмовних джерел. Дослідники зазначають значне зростання розмовних елементів в літературних мовах [1; 4; 7; 9].

Мова розвивається, сфери дії мови приходять у постійне зіткнення і, як результат, слова з однієї сфери дії попадають в іншу й у ній асимілюються. Розмежувати різні види розмовного мовлення – завдання непросте: у стихії англійської розмовної мови, у якій сленг розвивається особливо плідно, важко відмежувати цей шар слів від суміжних з ним професіоналізмів, діалектизмів і вульгаризмів. Ці труднощі свідчать про постійні процеси руху й взаємодії цих лексичних шарів.

В.С. Матюшенков підкреслює, що для американського сленгу характерна проникність, і цим пояснюються розмиті межі між літературною англійською у США й різними "субстандартними" мовними утвореннями, наявність значного

числа перехідних випадків, статус яких викликає дискусії серед лексикографів [4: 13].

Якщо розглядати лексичне наповнення студентського сленгу, то ми бачимо, що сленг містить лексику як мінімум трьох лексико-стилістичних підсистем: нестандартної розмовної мови, професійного жаргону й вульгаризмів. Мета ряду робіт – відокремити сленг від цих суміжних з ним субваріантів [4], [6], [8]. Так, для розмежування сленгу, професійних жаргонів і кента П.Ондрус розробив принцип соціально-функціонального поділу. Встановлення основних функцій соціальних діалектів дає можливість розділити їх на експресивні (жаргони вищих шарів суспільства, сленги, зокрема, студентський, військовий і інші) і конспіративні (злочинське арго, дитяче арго й інші). Таким чином, основна функція арго - конспіративна, а це не характерно для сленгу, до якого тяжіють лексичні одиниці, що виконують експресивну функцію в якості провідної.

Дослідники сленгу студентів Каліфорнійського політехнічного університету наголошують, що сленг частіше використовується у колі друзів, близьких чи знайомих. Використання сленгу з випадковими знайомими або незнайомцями може привести до осудження і тому не схвалюється [18].

Крім цього, на думку вчених, використання сленгу у колі друзів надає словам особливих, зрозумілих тільки для членів групи значень, які не можна зустріти в жодному словнику.

Однак, коли у представників різних соціальних груп існує можливість вільно спілкуватися один з одним, функція ототожнення із групою відходить на другий план, а на перший план виходить функція ототожнення зі стилем і відношенням до чого-небудь [2: 78]. Так, Роберт Чепмен у передмові до словника "American Slang" [12] виділяє так званий "первинний" і "вторинний" сленг. Під первинним сленгом розуміється оригінальне мовлення представників субкультури, природне для її носіїв. Вторинний сленг використовується не стільки для того, щоб підкреслити приналежність мовця до групи, а щоб

виразити своє відношення до референта. У майбутньому, на думку автора, вторинний сленг стане головним типом сленгу в США [12:23].

Сленг, отже, виступає як лакмусовий папірець, що допомагає віднести людину до якої-небудь соціальної групи. Таким чином, функція ототожнення з групою є соціолінгвістичною характеристикою сленгу.

Леонард Блумфілд, автор фундаментальної праці "Language" [13], пише про те, що загальна сила впливу слова, як яскраво експресивного або дотепного, є потужним чинником у частотності його вживання, але, на жаль, цей процес зовсім безконтрольний для лінгвіста. Саме це й приводить до раптового поширення сленгових виразів або до настільки ж раптового витиснення сленгізмів. Виникнення таких форм Л. Блумфілд пояснює їхньою ефективністю, тобто здатністю викликати ту або іншу реакцію у співрозмовника. Це пов'язано з новизною й вдалим, хоча й різким переносом значення. Однак при частому повторенні новизна втрачається, яскрава метафора стирається, і в результаті нове значення стає звичним. У такому випадку сленгове значення відмирає [13, 58].

Сучасна наука відзначає тісний зв'язок процесів номінації й комунікації. Комунікативна функція сленгу інтегрує з номінативною в силу того, що найменування в сленгу, як і в мові в цілому, з'являються внаслідок комунікативних потреб мовців [5: 128].

Когнітивна функція сленгових лексичних одиниць проявляється в тому, що багато найменувань у сленгу несуть у собі додаткову інформацію, відсутню в стандартних позначеннях, і за допомогою цього репрезентують додаткові знання про навколишній світ. Крім того, когнітивність сленгових найменувань визначається дуже високим ступенем їх метафоричності, тому що при метафоричному переносі значення мовець виділяє ті ознаки об'єкта, які він вважає найважливішими, і на їхній основі слово одержує нове, переосмислене значення. Пор. *breeze* (*an easy college course*) [9: 14]; *killer* (*a difficult college course*) [14: 118]; *net-head* (*a person obsessed with using the Internet*) [9: 68]; *wag it* (*to skip school*) [9: 107].

Комунікативна й когнітивна функції студентського сленгу також взаємозалежні. Номінативні одиниці, що не мають еквівалентів у стандартній мові, безсумнівно мають високу комунікативну значимість, тому що вони спрощують, а часом і визначають процес комунікації. Ці лексичні одиниці також і когнітивно значимі, тому що вони входять у мовну картину світу в якості унікальних елементів [3: 133]. Для опису таких лексичних одиниць словами стандартної мови доводиться використовувати розгорнуті словосполучення. Пор. *dorm rat - a student who lives in the dorms for more than a year or who rarely leaves the dorms* [14:72]; *kee-runch - an observation when someone or something has been completely trashed, beaten up or destroyed* [9: 52]; *granola - natural-looking person with a healthy life-style and diet* [14: 96].

Характерною рисою сленгу є його вживання окремою, відносно стійкою соціальною групою, що об'єднує людей за професією або віком, також відображає суспільну свідомість людей, що належать до певного середовища [13: 237]. При згадуванні даної особливості сленгу важливо розмежовувати загальний і спеціальний сленг. На думку В.А. Хомякова, загальний сленг - це відносно стійка для певного періоду, широко розповсюджена й загальнозрозуміла соціальна мовна мікросистема в просторіччі, досить неоднорідна по генетичному складу й ступеню наближення до фамільярно-розмовного мовлення, з яскраво експресивною конотацією вокабуляра. Спеціальний сленг є соціальною мовною мікросистемою в просторіччі, що включає в себе кент і інші близькі до нього утворення, наприклад римований сленг, професійні й корпоративні (групові) жаргони [10: 18].

А.Д. Швейцер стверджує, що сленг підрозділяється на загальний і спеціальний залежно від сфери вживання. До загального сленгу ставиться просторічна лексика з яскраво вираженою емоційно-оцінювальним забарвленням, широко розповсюджена в розмовному мовленні й не обмежена у своєму використанні рамками яких-небудь професійних або соціальних діалектів. Спеціальний сленг містить у собі не прийняті в літературній мові

слова й вирази, що входять у спеціальну й професійну лексику, і різні жаргони [5: 128].

С.Б. Флекснер справедливо відзначає, що будь-яка субкультурна група створює свою власну таємну мову й жаргон, що згодом може стати частиною загального сленгу. Кожний з нас належить до декількох таких груп, і всі ми користуємося власними таємними мовами й жаргонами [15: 14].

Студент може вживати різні сленгізми залежно від конкретної ситуації спілкування. В інституті, де він вчиться, це може бути спеціальний студентський сленг, в спортивній секції - сленг спортсменів, у компанії друзів - молодіжний сленг і т.д. При цьому всі ці набори сленгізмів не ізольовані один від одного, і ті самі слова можуть входити в різні спеціальні сленги й, отже, можуть вживатися в різних ситуаціях спілкування.

Генрі Кратц у статті "What Is College Slang?" підкреслює значимість поділу загального й спеціального сленгу: "Almost all of the studies that have been made of American college slang ...do not clearly distinguish between college slang and general American slang spoken by college students This is an important distinction if we are to evaluate the college as an originator and a role of the preserver of slang. If no such distinction is made, a college slang would be co-extensive with a lexicon of general American slang - except that it would be larger, because it would include also terms that exist only on our campuses [12: 188]." - "Майже всі проведені дослідження американського університетського сленгу ... не надають чіткого розмежування між університетським сленгом і загальним американським сленгом, що вживають студенти. Це розмежування важливе, якщо потрібно встановити, яку роль університет грає в створенні й збереженні сленгу. Якщо такого розмежування не робити, університетський сленг буде збігатися із загальним американським сленгом, але при цьому за обсягом буде більше, тому що буде містити в собі ті сленгізми, які використовуються винятково в університетах" (переклад наш).

Загальний і спеціальний сленг є двома сторонами одного й того ж шару розмовної лексики. При цьому очевидно, що в мові йде постійний

односпрямований процес переходу найбільш популярних і яскравих слів спеціального сленгу різних соціальних підгруп у загальний сленг, що робить його ще більш різноманітним і колоритним.

С.Б. Флекснер звертає увагу на те, що загальний американський сленг походить з кентизмів, жаргонізмів і арготизмів (слів і виразів, властивим окремим підгрупам суспільства), чия популярність настільки висока, що вони входять у мовлення широкого кола людей. При цьому важливою характеристикою сленгу є те, що повністю зрозумілий він буває лише членам певної групи. Загальний сленг, на думку вченого, можна схематично представити як саму популярну частину спеціальних сленгів численних підгруп.

Очевидно, що в неформальному розмовному мовленні студентів присутні елементи різних пластів мови. Це й інші спеціальні сленги або жаргони (військовий, спортивний, наркоманів), і загальний американський сленг, і просто розмовна лексика, що не має безпосереднього відношення до сленгу. Однак немає єдиної думки відносно ролі студентського сленгу в нестандартному мовленні.

Сленг представників будь-якої соціальної або професійної групи, включаючи, студентів університету, складається як з лексики, що вживається в межах тільки цієї групи, так і зі сленгової лексики, спільної для всіх носіїв мови. Таким чином відбувається розділення сленгу на загальний та спеціальний. Сленг, що вживається представниками певної соціальної або професійної групи відносимо до спеціального сленгу. Сленг, що вживають носії мови незалежно від приналежності до тієї чи іншої соціальної або професійної групи є загальним сленгом. Найпопулярніша і найвживаніша частина лексики спеціальних сленгів різних груп стає частиною загального сленгу.

Одиниці студентського сленгу увібрали в себе не тільки жаргонізми маргінальних груп, але і є одним із самих потужних каналів їхньої популяризації й асиміляції в загальному сленгу й - в окремих випадках - у розмовній лексиці літературної мови.

До перспектив дослідження можна віднести вивчення поліаспектності американського студентського сленгу.

БІБЛОГРАФІЯ

1. Босак Я. Разговорность как динамический фактор // Новое в зарубежной лингвистике. Выпуск XX. - М.: Прогресс, 1988. - С. 243-252.
2. Дорда В.О. Американський молодіжний сленг як об'єкт вивчення соціолінгвістики. – Матеріали VI Міжвузівської конференції молодих учених. Том 1. – Донецьк, ДонНУ, 2008. – с. 77 – 81.
3. Дорда В.О. The Sources of American Student Slang. Нова філологія. Збірник наукових праць. – Запоріжжя: ЗНУ, 2008. – с. 69 – 72.
4. Зацний Ю.А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. – Львів: ПАІС. – 228 с.
5. Иванова Г.Р. Функции слэнга в речевой деятельности американских студентов // Когнитивные и коммуникативные аспекты английской лексики. М: МГЛУ, 1990 - с. 127-134.
6. Матюшенков В.С. Словарь английского сленга. Особенности употребления сленга в Северной Америке, Великобритании и Австралии. - М.: Издательство Флинта, 2002 - 176 с.
7. Науменко А.М. Варіативність національної специфіки мови // Нові підходи до вивчення й викладання філології у вищій школі.- К.: ІСДО, 1994.- С. 40-46.
8. Ондрус П. К вопросу о характеристике и классификации социальных диалектов // Вопросы языкознания. - М.: Наука, 1975. — №5. — с. 87-94
9. Скороходько Е.Ф. Сіткове моделювання лексики: лінгвістична інтерпретація параметрів семантичної складності // Мовознавство. – 1995. - №6. – С. 19-28.
10. Хомяков В.А. Введение в изучение сленга - основного компонента английского просторечия. - Вологда: 1971 — 104 с.
11. A Concise Collection of College Students' Slang. Editor: Xin-An Lu. – iUniverse, Inc. – 2004. – 126 p.
12. Chapman R.L. American Slang. - New York: Harper & Row, Publishers, Inc., 1987 - 499 p.
13. Bloomfield L. Language. - New York: Holt, Reinhart and Winston, 1984 -566 p.
14. Kratz H. What is college slang? // American speech. - 1964.- vol. 39, N 3. - P. 188-195.
15. Partridge E. Slang To-day and Yesterday. - London: Routledge & Kegan Paul Ltd., 1970 - 381p.
16. Slang U. The Official Dictionary of College Slang. Compiled by P. Munro. – Harmony Books/New York. – 1991. – 244 p.
17. Wentworth K, Flexner S.B. Dictionary of American Slang. - New York: Crowell, 1960-766p.
18. <http://www.intranet.csupomona.edu>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Віталій Дорда – аспірант кафедри германської філології СумДУ.

Наукові інтереси: лінгво-когнітивні аспекти американського студентського сленгу.